

Відгук

офіційного опонента

на дисертаційну роботу Довби Іванни Василівни

«Регіональний вимір інноваційного розвитку», представлену на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Прагнення України перейти до нового, інноваційного етапу суспільно-економічного розвитку реалізовується в умовах здійснення децентралізації та регіоналізації економіки, зростання самостійності регіонів і утвердження їх як відносно самостійних суб'єктів господарювання, що мають свої повноваження та обов'язки. Україні потрібна нова державна регіональна політика, яка б дала змогу мінімізувати ризики нинішніх глобальних викликів, перетворити регіональні відмінності у нові можливості для успішності держави, забезпечити високий рівень якості життя людини, незалежно від місця її проживання, через формування територіально-цілісного та збалансованого розвитку країни, інтеграції регіонів в єдиному політичному, правовому, інформаційному та культурному просторі, максимально повного використання їх потенціалу з урахуванням природних, економічних, історичних, культурних, соціальних та інших особливостей.

Інноваційний потенціал регіонів виступає базовою характеристикою їх інноваційної діяльності, тоді як забезпечення інноваційного розвитку регіонів – одне з основних завдань регіональних органів управління.

Глобалізація відводить регіонам якісно нову роль в економіці, висуваючи перед ними нові завдання щодо утримання якомога вищих показників конкурентоспроможності у національному та міжнародному вимірах. Регіони стають рівноправними суб'єктами економічних відносин, що породжує відповідну конкурентну боротьбу між ними. Посилення прогресивних тенденцій глобалізації зумовлює формування нової парадигми регіонального розвитку, яка ґрунтується на створенні умов для саморозвитку територій, ефективному використанні їх конкурентних переваг та наявних ресурсів на

основі збереження навколишнього середовища, що потребує більш глибокого осмислення концепції їх розвитку на інноваційній основі. У цьому контексті першочерговим завданням видається здійснення виміру функціонування регіональних економічних систем та їх інноваційного розвитку.

Зважаючи на це, результати дисертаційного дослідження Довби І.В. є актуальними і важливими в сучасних умовах.

Актуальність теми дисертації підкріплюється ще й тим, що вона виконана дисертантом у межах науково-дослідної роботи, яка здійснювалася кафедрою бізнес-адміністрування, маркетингу та менеджменту ДВНЗ «Ужгородського національного університету» на тему «Формування конкурентних позицій бізнесу та територій в умовах глобалізаційного поглинання» (номер державної реєстрації 0118U004532), в ході якої автором узагальнено інноваційні підходи до забезпечення розвитку регіональної економічної системи, окреслено конкурентні переваги інноваційного зростання в умовах глобалізаційного поглинання.

Ступінь обґрунтованості й достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Зміст дисертаційної роботи свідчить про достатнє знання її автором досліджуваної проблеми, уміння формулювати логічні висновки і пропозиції. Одержані здобувачем нові наукові результати відзначаються певною логічною послідовністю та належним рівнем обґрунтованості завдяки використанню комплексу наукових методів узагальнення та наукової абстракції; монографічного; системно-структурного підходу; статистико-економічного аналізу; порівняльного аналізу; економіко-математичного моделювання.

Дисертація є завершеною роботою автора, в якій проведено комплексне дослідження теоретико-методичних положень щодо формування і забезпечення інноваційного розвитку в регіональному вимірі.

Підтвердженням достатньої достовірності та адекватності результатів дисертаційного дослідження Довби І.В. є те, що інформаційна база роботи охоплює законодавчі та нормативні акти Верховної Ради України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України; статистичну та

звітну інформацію, що характеризує рівень соціально-економічного й інноваційного розвитку територій регіону; матеріали науково-дослідних робіт, які виконувались у ДВНЗ «Ужгородський національний університет», результати власних розробок автора.

Теоретико-методичні положення дисертаційного дослідження можуть бути використані при прийнятті практичних управлінських рішень керівниками й спеціалістами, органами державного, регіонального управління та місцевого самоврядування з метою реалізації інноваційної моделі розвитку в межах територіальної економічної системи.

Наукова новизна результатів дисертаційної роботи.

Дисертантом поставлено цілу низку завдань, які вдалося успішно розв'язати для розкриття теми. Зокрема, приділено достатньо уваги теоретико-методичним аспектам дослідження сутності регіонального інноваційного розвитку та засадам його інституційного забезпечення.

При розкритті проблематики підрозділів 1.1 та 1.2 узагальнено значний масив наукових джерел як зарубіжних, так і вітчизняних науковців. Заслуговує на увагу складена і доповнена автором таблиця 1.1 «Структурна-цільова компонента інноваційного потенціалу» (с.40), що окреслює коло специфічних завдань, визначених регіональною інноваційною політикою, та розроблений автором рис. 1.4 (с. 67) «Функціональність інституційного забезпечення інноваційного розвитку регіону». Імпонує бачення інноваційного розвитку на основі збереження навколишнього середовища та бережливого ставлення до довкілля і природних ресурсів.

Додатковою перевагою дослідження є симбіоз якісних та кількісних методів при формуванні авторсько-методичного підходу до забезпечення інноваційного розвитку регіону. Автором сформовано наукові методи і підходи до дослідження інноваційної регіональної проблематики (с. 78), наведено міжнародні інноваційні вимірники, виражені у комплексі індексів та індикаторів інноваційного розвитку, що дають можливість оцінювання інноваційного потенціалу, технологічної та інноваційної конкурентоспроможності (с. 87-88). Значну наукову цінність становить

узагальнений автором доробок щодо такої складової інституційного забезпечення, як нормативно-правова, яка також містить ратифіковані європейські та міжнародні правові акти і рамкові програми інноваційного розвитку, такі, як «Горизонт 2020» та інші (с. 60-61).

У другому розділі «Аналітичне дослідження регіонального виміру інноваційного розвитку», на нашу думку, достатньо ґрунтовно здійснено аналіз регіональних індикаторів інноваційного розвитку, таких, як інноваційна активність промислових підприємств Закарпатської області (с. 99), динаміка обсягу реалізованої інноваційної продукції в областях Карпатського регіону за 2005-2017 рр. (с. 102), показники соціально-економічного стану Закарпатської області (с. 104), аналіз показників кількості наукових працівників (с. 119-122). Наведено алгоритм оцінювання рівня інноваційного розвитку та інноваційного потенціалу регіону та розроблено профіль інноваційного середовища Закарпатської області стосовно середніх значень по Україні (с. 150).

У третьому розділі «Активізація інноваційного розвитку регіону» проведено ретельний аналіз зарубіжного досвіду формування інноваційного середовища регіону, наведено рейтинг країн світу за індексом глобальної конкурентоспроможності (с. 164). Виокремлено фактори впливу на забезпечення інноваційного розвитку регіону(с.177).

Автором побудовано множинно-регресійну багатфакторну модель інноваційного розвитку регіону (с. 197) з метою збереження природного навколишнього середовища. За результатами проведених розрахунків визначено, що найбільший вплив на інноваційний розвиток регіону має стан екологічної ситуації в ньому. Застосування запропонованої моделі дає змогу прогнозувати подальші зміни рівня інноваційного розвитку регіону з метою збереження природного навколишнього середовища територіальної системи.

Необхідно зазначити, що дисертаційна робота загалом має новаторський характер, її новизна значною мірою визначається формулюванням теми та формулюванням змісту дослідження. Робота належним чином структурована, її окремі розділи доповнюють, розвивають та пропонують вирішення поставлених завдань.

Науково-практична значимість результатів дослідження. Практична цінність результатів дисертаційного дослідження Довби І.В. полягає у можливості застосування запропонованих методичних підходів до забезпечення інноваційного розвитку в межах територіальної економічної системи, що сприятиме підвищенню рівня її інноваційності, формуванню інноваційного середовища, поглибленню процесу дифузії інновацій в пріоритетних сферах і видах економічної діяльності регіону, а також формуванню багатфакторної моделі інноваційного розвитку регіону, що дасть змогу спрогнозувати подальші зміни рівня його інноваційності з метою збереження природного навколишнього середовища територіальної системи.

Найважливіші результати було використано на регіональному рівні. Регіональними органами влади, зокрема департаментом фінансів (довідка № 1082 від 10.05.2019 р.), управлінням зовнішньоекономічних зв'язків, інвестицій та транскордонного співробітництва Закарпатської обласної державної адміністрації (довідка № 02-08/217 від 10.05.2019 р.) при розробленні й формуванні проекту стратегії розвитку Закарпатської області на період 2021-2027 рр. використано пропозиції автора щодо виокремлення факторів впливу на забезпечення інноваційного розвитку регіону, окреслення пріоритетів у процесі формування інноваційної стратегії з урахуванням досвіду зарубіжних країн. Крім того, результати дисертаційного дослідження впроваджено у навчальний процес ДВНЗ «Ужгородський національний університет», а саме при викладанні дисциплін «Державне і регіональне управління», «Міжнародна торгівля», «Облік та аналіз зовнішньоекономічної діяльності», «Економічні ризики та методи їх вимірювання», «Економіка та фінанси підприємств», «Фінанси, гроші і кредит», «Контролінг», «Менеджмент проектів», «Фінансовий менеджмент та кредитна політика», «Реклама і стимулювання збуту» (довідка № 1973/01-14 від 23.05.2019 р.).

Повнота викладу в публікаціях наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Згідно з вимогами, що ставляться до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, здобувачем опубліковано 18 праць загальним обсягом 4,7

друк. арк., з яких особисто автору належить 4,5 друк. арк., у тому числі: 5 статей – у наукових фахових виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз даних (загальним обсягом 2,9 друк. арк., з них особисто автору належить 2,5 друк. арк.), 1 праця – у зарубіжному виданні (загальним обсягом 0,7 друк. арк., особисто автору належить 0,7 друк. арк.); 12 публікацій за матеріалами конференцій, обсягом 1,8 друк. арк. (внесок автора – 1,7 друк. арк.).

Вивчення дисертаційної роботи та автореферату свідчить про відповідність змісту останнього основним її положенням. В авторефераті повною мірою розкрито всі основні наукові результати, отримані в процесі дослідження, ступінь новизни розробок, висновки та рекомендації.

Зауваження до змісту й оформлення дисертаційної роботи. Поряд з позитивною в цілому оцінкою роботи, щодо окремих її положень можна висловити зауваження та побажання, які загалом слугують підставою для дискусії:

1. Оскільки об'єктом дисертації є процеси активізації інноваційного розвитку в регіональному вимірі, доцільним було б, на нашу думку, більш глибоке теоретичне узагальнення таких понять, як «регіон», «вимір», «інноваційний розвиток» і, відповідно до їх системних істотних характеристик – окреслення еволюції теоретичних засад методології їх дослідження.

2. Більш детального опису потребує модель факторів сприяння інноваційному розвитку регіону, оскільки зазначене впливає на забезпечення і підвищення рівня інноваційності регіонального зростання, що в подальшому уможливорює окреслення стратегічних підходів до його активізації.

3. Недостатньо обґрунтованими є пропозиції щодо регуляторного впливу органів державної влади в системі інноваційного розвитку регіону, які, по суті, зводяться до визначення стратегічних і тактичних завдань формування інноваційної політики, визначення напрямів управлінської підтримки їх створення. Слід було б системніше подати стратегічні перспективи інноваційного розвитку регіону, розглянути взаємозв'язок запропонованих заходів із програмами і стратегіями розвитку регіону.

4. Дисертант докладно аналізує зарубіжні підходи до формування та реалізації механізмів організації й управління інноваційним розвитком регіону, але не акцентує на тому, які положення зарубіжного законодавства стосовно механізму забезпечення інноваційного розвитку регіону треба передусім впровадити в Україні.

5. Завдяки використанню кореляційно-регресійного аналізу та економетричного моделювання автором запропоновано багатофакторну модель інноваційного розвитку регіону з метою збереження навколишнього природного середовища. Застосування цієї моделі, як зазначає здобувач, дасть змогу прогнозувати подальші зміни рівня інноваційного розвитку регіону з метою збереження навколишнього природного середовища територіальної економічної системи. Проте логічніше було б за допомогою зазначених факторів дослідження обґрунтувати доцільність безпосередньо інноваційно-кластерного розвитку регіону.

Висловлені зауваження та побажання не применшують у цілому високий науково-теоретичний та прикладний рівень дисертаційної роботи і не є підставою для зниження її позитивної оцінки.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Довби Іванни Василівни на тему «Регіональний вимір інноваційного розвитку» є самостійним, завершеним, цілісним, логічним за структурою науковим дослідженням.

Поставлену в роботі мету досягнуто, завдання – розв’язані та висвітлені у заключних висновках методичного та прикладного характеру. Зміст автореферату та основних положень дисертації ідентичні. Робота відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р. з відповідними змінами.

Тема дисертації та подані в ній результати відповідають паспорту спеціальності 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка. Нові наукові положення, висновки і рекомендації, одержані в ході дисертаційного дослідження та винесені до захисту, в сукупності вирішують

важливу проблему розвитку теоретичних і методичних засад формування і забезпечення інноваційного розвитку в умовах трансформаційних змін.

Вважаю, що автор дисертації «Регіональний вимір інноваційного розвитку» Довба Іванна Василівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

Офіційний опонент

доцент кафедри економіки та менеджменту
Карпатського інституту підприємництва,
ВНЗ «Відкритий міжнародний університет
розвитку людини «Україна»,
кандидат економічних наук, доцент

Волощук Н. Ю.

Підпис доцента Волощук Н.Ю. засвідчую
директор Карпатського інституту підприємства,
ВНЗ «Відкритий міжнародний університет
розвитку людини «Україна»

Келемен А.В.